

LE CHEMIN REND HEUREUX !

OP BEDEVAART NAAR SANTIAGO DE COMPOSTELA

Le Puy-en-Velay, de 'Stad van de Maagd', is het startpunt van een historische pelgrimsroute die naar Santiago de Compostela leidt. Dat hier iets speciaals in de lucht hangt, merk je als je door de stad loopt en je de eerste stappen op weg naar het Spaanse bedevaartsoord zet.

TEKST: PATRICIA JACOB & FOTOLIA BEELD: PATRICIA JACOB & J. GRIMAUD (© ATOUT FRANCE)

Oog in oog met symbolen van hoop

Anke Jansen (57), trainer/senior trainingsactrice. Liep in 2006 van haar woonplaats Amsterdam via Le Puy-en-Velay naar Santiago de Compostela

'Dat ik in vijf maanden duizenden kilometers heb gelopen – dagelijks zo'n 23 kilometer – verwondert me nog steeds. Een idee hebben is één ding, het uitvoeren een ander. Mijn inspiratiebron was een artikel over een pelgrim die van de Achterhoek naar Santiago was gelopen en weer terug. Ik

las het en dacht: je *comfort zone* verlaten en het onbekende tegemoetgaan, dat wil ik óók.

Op mijn vijftigste verjaardag ben ik vertrokken. Soms was het fysiek zwaar en was ik eenzaam, maar dat valt in het niet bij wat ik heb gezien en geleerd. Zo liep ik ooit door een bos waar kortgeleden een brand had gewoed. Verschroeide aarde, stompjes boom. Opeens zag ik tussen al die naargeestigheid kleine groene puntjes. Symbolen van hoop: hoe moeilijk het soms ook is, het komt goed. Verbazingwekkend mooi.

Ook ben ik een paar keer verdwaald. Steevast werd ik verrast door iemand die mij wilde helpen. Dit heeft me geleerd

vertrouwen te hebben. Daarnaast heb ik tijdens mijn tocht geleerd om geen voor-schot te nemen op de toekomst. Je kunt bijvoorbeeld wel per se 23 km per dag willen halen, maar soms kan dat gewoon niet, bijvoorbeeld omdat je lijf protesteert. Een doel hebben is handig, maar je moet wél flexibel zijn.

Mijn interesse voor spiritualiteit en religie – de symboliek, de rituelen – werd tijdens de tocht sterk gevoed. Dat leidde na terugkomst tot een studie theologie en het vormsel. De uitdaging is niet de tocht zelf, maar het integreren van je ervaringen in het gewone dagelijkse leven. Daar houd ik me tot op de dag van vandaag mee bezig.'

Nadja, 33 jaar, is een vrouw met een missie. 'Ik wil het heiligste deel van mezelf vinden.' Om te ontdekken wie ze werkelijk is en wat haar drijft, stapte ze tijdelijk uit haar reclamebaan, trok ze haar wandelschoenen aan en vertrok ze vanuit haar woonplaats Offenburg, een Duits stadje bij Straatsburg, naar Santiago de Compostela.

Als ik haar ontmoet in het zuidoosten van de Auvergne, in Le Puy-en-Velay, is ze anderhalve maand onderweg. Geregeld zat ze er doorheen, fysiek of emotioneel – 'Soms ben je ronduit eenzaam'. Maar gelukkig was er dan altijd weer iemand, langs of op de weg, die haar aansprak en oppepte. Ik vraag haar naar haar innerlijke zoektocht. Ze zwiept haar rode haar naar achter, buigt haar hoofd en zegt: 'De ene dag merk ik dat ik ben gegroeid. Dan ontdek ik nieuwe, sterke kanten van mezelf. De andere dag baal ik en denk ik: sommige karaktertrekken verander-

ren nooit. Ik kan deze eigenschappen nog niet zo goed benoemen. Ik ben er nog niet uit.' Met pas een derde van haar pelgrimstocht achter de rug, heeft Nadja nog tijd zat voor haar queeste. Om de stad te bereiken waar zich het graf van de apostel Santiago – 'Saint-Jacques' – zou bevinden, moet ze nog zo'n 1600 kilometer lopen.

Stad van de Maagd

Van de vier Franse pelgrimroutes die naar Santiago leiden, is de route vanaf Le Puy, de Via Podiensis, de oudste en meest gebruikte. Naast een historisch vertrekpunt is Le Puy ook een befaamde eindbestemming: met Chartres is het de oudste plaats van Mariaverering in Frankrijk. De heilige Maagd zou er al in de eerste eeuw zijn geweest. Ze verscheen toen in een droom van Vila, een vrouw die hoge koorts had. Op advies van Maria ging Vila naar de Mont Anis en sliep ze daar op een grote platte steen. De volgende ochtend was Vila beter en ging ze, zoals de Maagd haar had gevraagd, naar de bisschop van Le Puy en vroeg ze hem om op de berg een kerk voor Maria te bouwen. Veel later, in de vijfde eeuw, verrees daar een basiliek; de voorloper van de huidige Cathédrale Notre-Dame du Puy.

Al eeuwenlang trekt de 'Mariakerk' jaarlijks miljoenen gelovigen. De stroom pelgrims bracht bisschop Gothescalk er in de tiende eeuw toe om van

Le Puy een belangrijk vertrekpunt te maken. In 950 ging hij als eerste niet-Spaanse pelgrim van Le Puy naar Santiago. Hij vertrok te paard, inclusief troubadours, boogschutters en cavalisten. Een jaar later was hij terug en liet hij langs 'zijn' route kerken en herbergjes bouwen. Door deze inspanningen baande Gothescalk de weg voor miljoenen pelgrims na hem. In de hoogtijdagen van de pelgrimages – van 1450 tot 1550 – liepen jaarlijks circa 500.000 pelgrims over de Via Podiensis. Tegenwoordig zijn dat er ongeveer 40.000 per jaar. De ene helft daarvan is pelgrim, de andere is 'slechts' wandelaar.

Hemelplek

'Vroeger geloofden pelgrims dat de tocht naar Santiago ze dichterbij God bracht en ze een *ticket to heaven* opleverde', zegt Janet Darne als we door de Rue Courrière lopen. Deze Engelse, die ruim dertig jaar in Le Puy woont, leidt mij vandaag door het historisch centrum. 'Om nog zekerder te zijn van een hemelplek, doneerden pelgrims geld bij de kerken die ze passeerden en kochten ze religieuze voorwerpen: rozenkransen, kandelaars. Handelaars in Le Puy speelden gretig op hun vraag in. Van de verkoopbrengristen lieten ze mooie huizen bouwen. Dat huis in renaissancestijl, dáár op nummer 6, is gebouwd met pelgrimsgeld. Pelgrims lieten een spoor van welvaart achter.'

'DE ENE DAG MERK IK DAT IK BEN GEGROEID. DE ANDERE DAG BAAL IK EN DENK IK: SOMMIGE KARAKERTREKKEN VERANDEREN NOOIT.'

We lopen door kronkelige keienstraatjes, langs nisjes met heiligenbeelden en huizen in geel, roodbruin en roze. In enkele straten mixen mozaïeken van sint-jakobsschelpen met straatkeien. Het goudkleurige embleem van de Santiago-route duikt geregeld op – aan muren, op de grond. De link tussen Le Puy en de Via Podiensis heeft zich in het stadsbeeld vastgebeten. Zo kun je ook niet heen om de kapel die Gothescalk na zijn pelgrimage liet bouwen. Deze kapel voor de aartsengel Saint-Michel pronkt op een 82 m hoge rots. Hij is te bereiken via 268 in de rots uitgehakte treden. Vanaf boven zie ik vrij scherp die andere gigant die boven de stad uittorent, de Rocher Corneille met daarop het standbeeld van Notre-Dame de France, gemaakt van 213 kanonnen die de Fransen had buitgemaakt bij de verovering van Sebastopol. De Maagd lijkt over de stad te waken. Er gaat iets kalmerends van haar uit, iets geruststellends bijna.

Spirituele groei

Voor de ultieme ode aan Maria wandelen we naar de Cathédrale Notre-Dame du Puy, Unesco Werelderfgoed sinds 1998. Via de westgevel van gekleurde lava met mozaïekversieringen, belanden we in een *bouquet garni* van Byzantijnse, Moorse en

Karolingische invloeden. Het licht van kristallen kroonluchters, arabische lampen en kaarsen geeft de gouden engelen bij het altaar een mysterieuze look. Dicht bij hen hangt een groot kruis uit glas van de Pyramide du Louvre. De geur van mirre dwarrelt eromheen. Peinzende nonnen zweven daar dwars doorheen.

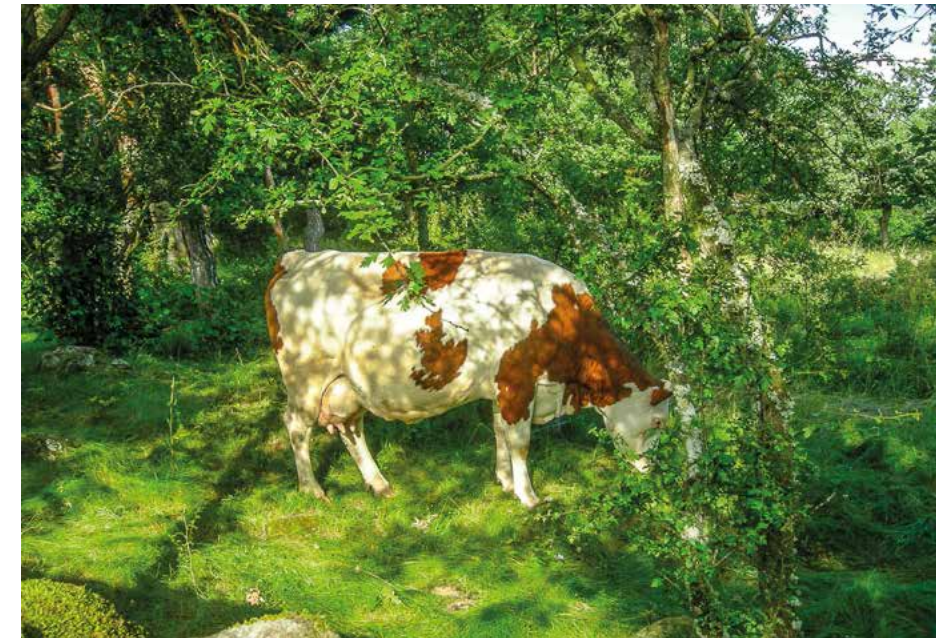
Janet en ik lopen naar de steen waarop Vila eeuwen geleden zo wonderlijk genas, de 'koortssteen'. Een vrouw streelt de steen en kust hem. 'Dit is nog niets,' fluistert Janet. 'Voor pelgrims was deze steen bijna net zo belangrijk als de Zwarte Madonna, iets verderop.' Voor het beeld van de Zwarte Madonna zit een vrouw te bidden. Haar handen zijn zo stevig gevouwen dat haar knokkels wit zien. Schuin tegenover het beeld is een andere belangrijke halte voor Santiago-gangers: het beeld van Saint-Jacques, hun beschermheilige. 'Vroeger bezochten de pelgrims alle belangrijke iconen in de kathedraal. Of pelgrims van

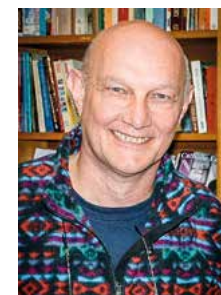
nu dat nog doen, betwijfel ik. Meestal is het: hup naar de ochtendmis en dan, niet veel later, gáán. Ze hebben meer haast. Ook opvallend: ze wandelen vooral om spirituele redenen, niet zozeer om religieuze. Ze willen in alle rust kunnen nadenken over zichzelf, over de essentie van het leven. Gedachten over hun relatie met God kunnen de revue passeren,

UITZICHT OVER LE PUY-EN-VELAY

Ontmoeting met een engel

Bernard de Cock (63), dominicaan
Liep in 2001 vanaf zijn woonplaats Gent via Le Puy-en-Velay naar Saint-Jean-Pied-de-Port. 'Mijn pelgrimstocht naar Santiago is na 1600 kilometer geëindigd in Saint-Jean-Pied-de-Port. Ik had best door kunnen lopen, maar wilde een stuk weg voor later reserveren. Bovendien: bij pelgrimstochten gaat het niet om het bereiken van de eindbestemming, maar om het afleggen van de weg.'

Tijdens mijn tocht wilde ik achterom én vooruitkijken. Ik wilde de essentie van het leven zuiver in beeld krijgen. Dat is me gelukt. Als je alleen loopt, kun je jammer genoeg nooit overleggen, maar het positieve eraan is dat je meer met jezelf wordt geconfronteerd. Wanneer je loopt, neem je bovendien meer op dan wanneer je fietst of autorijdt. Bij elke stap word je één met je omgeving en met de tijd. Je beleeft de natuur intenser en kunt jezelf beter horen. In die drie maanden heb ik ontdekt dat alles in het leven draait om genade. Toen ik terugkwam, complimenteerden mensen mij met mijn prestatie. Deze 'prestatie'

is niet zozeer mijn verdienste, zei ik dan, maar een geschenk. De conditie en de wilskracht om vol te houden waren mij te beurt gevallen. Net zoals de gastvrijheid van de mensen op mijn pad. In verlaten streken was ik voor een slaapplek aangewezen op de lokale bevolking. Als ik aanklopte zei ik nooit dat ik priester was, toch werd ik slechts eenmaal geweigerd. Ooit strompelde ik doodmoe een camping binnen en viel ik meteen in slaap. Toen ik wakker werd zat er een jongen naast me. Hij had mijn tent opgezet en gekookt. Nog zo'n Godsgeschenk: een moderne engel. Sinds ik weet dat alles genade is, ben ik nog dankbaarder voor alles wat ik heb.'

maar Hij is lang niet altijd meer dé reden voor hun reis. Ze zoeken *some peace of mind*. Ik denk terug aan mijn ontmoeting met pelgrim Nadja. Ook voor haar was religie bijzaak. 'Mijn reis draait om spirituele groei. Voor contact met God hoef ik niet op reis. Dat contact kan ik overal hebben.'

Le chemin qui rend heureux

Van de kathedraal lopen we naar de Rue Saint-Jacques. Vanaf hier zal ik 8,5 kilometer van de pelgrimsroute lopen, van Le Puy naar Saint-Christophe-sur-Dolaison. Als Janet weg is, denk ik even na. Le Puy... Alles draait hier om het geloof, in God en in een betere toekomst, hier of in het hiernamaals. Een toekomst waarin geluk voor het oprapen ligt en innerlijke rust de norm is. Zo'n toekomst kun je krijgen, zingt het door de stad, maar je moet er wél wat voor doen, op pelgrimstocht gaan bijvoorbeeld.

'DE UITDAGING IS NIET DE TOCHT ZELF, MAAR HET INTEGREREN VAN JE ERVARINGEN IN HET GEWONE DAGELIJKSE LEVEN.'

Met hooggespannen verwachtingen start ik mijn wandeling op de weg met de bijnaam 'Le chemin qui rend heureux': de weg die gelukkig maakt. Het eerste deel is heuvelachtig. Terwijl ik stijg en daal, brandmerkt de zon mijn huid. Zweetdruppels verschijnen op mijn voorhoofd. Ik word wat licht in mijn hoofd. Mijn zintuigen staan op scherp, merk ik als ik de stad heb ingeruild voor het platteland. Hoe robuust mijn wandelschoenen ook zijn, ik lijk elk kiezelsteentje te voelen, elk krekeltje te horen en steeds dat ene witte bloempje tussen de klapprozen te ontdekken. Onder een turquoise hemel lossen gifgroene weilanden, kabbelende beekjes en beboste valleien elkaar af. Stenen huisjes en grazende melkkoeien maken dit decor af.

Ik sluit mijn ogen en denk aan al mijn voorgangers, ieder met zijn eigen wensen en dromen. Ik wil hun geest 'voelen'. Een 'bonjour' rukt me uit mijn meditatie. Of ik lekker aan het wandelen ben, vraagt een overduidelijk praatgrage man. Ik poeier hem af, geërgerd. Schreeuwen op deze historische, spirituele route is heiligschennis.

Op mijn eindbestemming maak ik de balans op. Verlicht ben ik niet – natuurlijk niet – maar ontspannen, dát wel. Op de vlakke, zanderige gedeelten van de weg was er regelmaat in mijn tred gekomen. Vooral op die weggedeelten liep ik relaxed, zeker als medewandelaars ontbraken. Alleen met de natuur, ondersteund door mijn loopritme en gestimuleerd door de gedachte aan mijn voorgangers, waren er luchtige vragen opgeborreld, zoals: zou ik op het platteland kunnen wonen? En: hoeveel kilometer zou ik per dag kunnen lopen? Aan levensvragen ben ik niet toegekomen. Bij een bedevaart, zo realiseer ik me sterker dan ooit, kun je daar niet aan ontkomen. Dan

zijn er zoveel dagen waarop elke afleiding ontbreekt en je dus onvermijdelijk met je grootste angsten en diepste verlangens wordt geconfronteerd – keihard, genadeloos. Wie ben ik, wat wil ik? De antwoorden brengen vast innerlijke rust, maar de weg ernaartoe is pittig. Een bedevaart vergt moed. **EN ROUTE** Meer achtergrondinformatie over de bedevaart naar Santiago? Le Camino in Le-Puy-en-Velay is een ontmoetingsplek voor pelgrims en een museum ineen. www.lecamino.org

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Frans Bureau voor Toerisme via het e-mail adres: info.nl@atout-france.fr of www.franceguide.com/nl

Via Podiensis

Reizigers die de Via Podiensis nemen, lopen vanaf Le Puy-en-Velay via Conques, Cahors en Moissac naar Saint-Jean-Pied-de-Port. Vanaf hier steken ze de Pyreneeën over en wandelen ze door naar Santiago de Compostela.